

ClimateFood

Pohjoisen ruokaketjun
ilmastoviisaat keinot
käyttöön ja esiin!

Työkirja yrityksille

Johdanto

1/3 kasvihuonekaasupäästöistämme liittyy ruokaan

Suurin ilmasto-vaikutus syntyy alkutuotannossa. Elintarvikejalostuksen päästöt syntyvät prosesseista, kuten lämmitys, jäähdytys ja pakkaaminen.

Kestävä viljely ja tehokas energian ja sivuvirtojen hyödyntäminen parantavat ruoka-alan kestävyyttä.

Ilmastoviisas ruuantuotanto edellyttääkin esimerkiksi uusiutuvan energian, kiertotalouden ja teknologiainnovaatioiden hyödyntämistä.

Kuva: Kati Laszka

Tiesitkö?

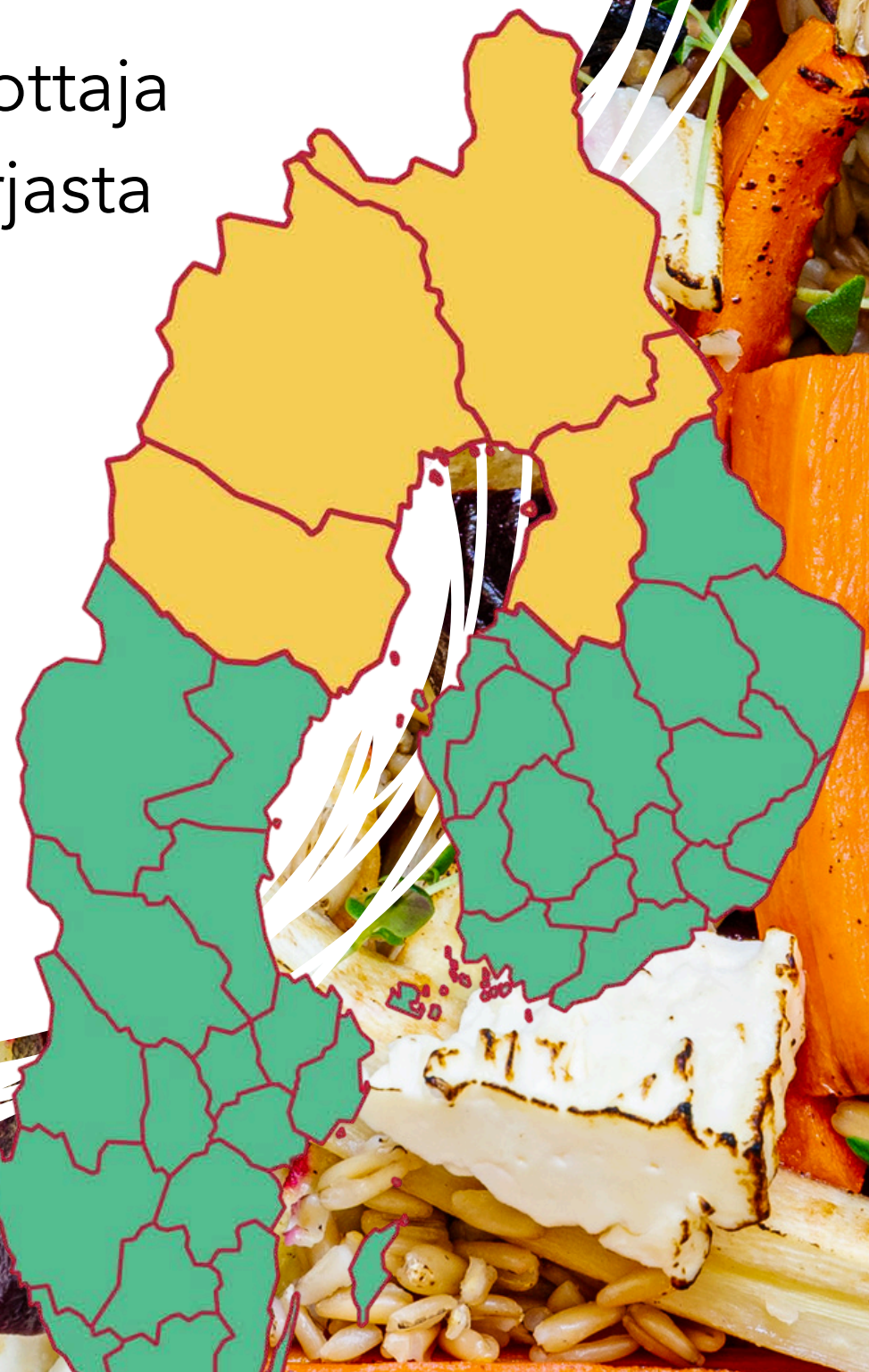
Pohjois-Suomessa ja -Ruotsissa* työskentelee yli 6 000 ihmistä alkutuotannossa ja 3 500 ruokateollisuudessa.

Monimuotoinen, kestävä ja paikallinen ruoantuotanto pienentää haavoittuvuuttamme globaaleissa kriiseissä. Tulevaisuuden ruokaketju rakentuu yhteistyölle, datan ja tekoälyn hyödyntämiselle sekä uusille tuotantomuodoille.

Pohjoinen ruoantuottaja – poimi tästä työkirjasta keinoja kohti ilmastoviisaampaa ruoantuotantoa!

*Pohjois-Pohjanmaa, Lappi, Norrbotten, Västerbotten, jotka ovat merkitty karttaan keltaisella.

Kartta: Kerttu Saalasti
Instituutti, Oulun yliopisto

Sisältö

1

Markkinointi ja brändäys – yleästi puhdasta, pohjoista ruokaa!

2

Luonnonvarojen kestävä hyödyntäminen

3

Sivuvirrat käyttöön – pienennä kustannuksia ja päästöjä

4

Rohkeat kokeilut osana tuottajan hyvinvointia

5

Yrityksen sosiaalinen vastuu ja vaikuttavuus

6

Mistä lisätietoa?

7

Kiitos!

Markkinointi ja brändäys

1

Ylpeästi puhdasta, pohjoista ruokaa!

Sytä suosia paikallista:

Paikallinen ruoantuotanto on keskeistä alueen omavaraisuuden ja ruokaturvan kannalta.

Ruoan alkuperä on jäljitettävissä, se on puhdasta ja turvallista syödä sekä eläinten hyvinvointiin panostetaan.

Pohjoisessa ruokaketjussa pyritään luonnon monimuotoisuuden säilyttämiseen ja päästöjen vähentämiseen.

Kuva: Hannele Antila

Menestystarina Ruotsista:

Nyhléns Hugosons

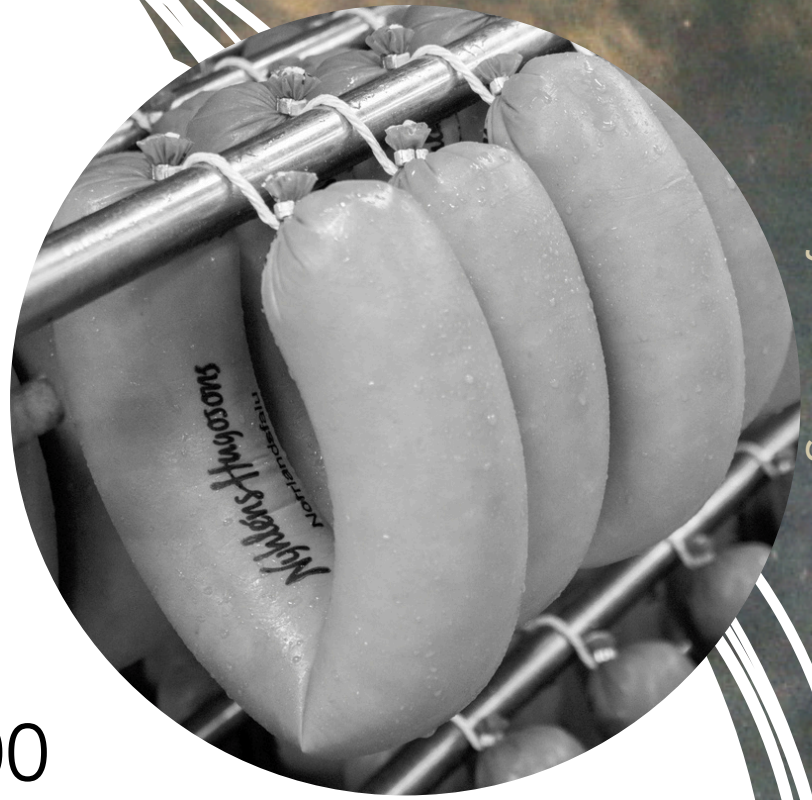
Pohjoisella ruoalla kuluttajien sydämiin

Pohjoisruotsalainen lihaa ja lihajalosteita valmistava Nyhléns Hugosons työllistää 200 työntekijää Norrbottenin alueella.

Ilmastoviisaisiin ratkaisuihin ja kiertotalouteen panostaminen luovat positiivista brändiä ja lisäarvoa yrityksen tuotteille.

Yksi arvovalinta on, ettei yritys aio laajentaa myyntiään Norrbottenin ulkopuolelle – ”täällä me ja juuremme ovat, liiketoimintamme ja tulevaisuutemme.”

Lue lisää: [Nyhléns Hugosons](#)

Kuva: Nyhléns Hugosons

Pohdittavaksi

Missä asioissa ilmasto- ja vastuullisuus näkyvät oman yrityksesi toiminnassa?

Miten voisit tuoda näitä näkökulmia tehokkaammin esiin markkinoinnissasi?

Luonnonvarojen kestävä hyödyntäminen

2

Karjatalous on merkittävä tuotantosuunta pohjoisessa

Osalle viljelykasveista kasvukausi on pohjoisessa liian lyhyt. Siksi pohjoisessa on keskitytty kotieläintuotantoon. Naudanlihan tuotannossa voidaan kuitenkin huomioida ilmasto ja ympäristö. Karjan laiduntaminen edistää paitsi maisemanhoitoa, myös eläinten hyvinvointia.

Kestävä kalastus turvaa jatkuvuuden

Kaupallisella kalastuksella on oma roolinsa terveiden kalakantojen ja monimuotoisen vesiekosysteemin säilyttäjänä. Elinkeinoa kuitenkin uhkaa kalastajien ikääntyminen.

Kalastuksen puutteen seurauksena kalakannat kääpiöityvät ja alkavat tuottamaan vesistöissä fosforia ja metaania.

Kuva: Juho Sirkkala

Menestystarinat Suomesta

Lapin Villikalat

Pellolainen ammattikalastaja elää luonnon kanssa sopusoinnussa ja reagoi kalakantojen muutoksiin nopeasti. Joskus on viisainta jättää jokin laji kalastamatta, jos kannan tila niin edellyttää.

Lue lisää: [Lapin Villikalat](#)

Kuva: Rauno Virta

Kujalan tila

Kujalan tilan karja laiduntaa ja hoitaa Hailuodossa rantaniittyjä. Tilalla viljellään myös rypsiä, joka parantaa maan rakennetta. Peltomaan jatkuva kasvipeitteisyys ja muokkaamattomuus sitoo hiiltä ja vähentää ravinteiden huuhtoutumista vesistöihin.

Lue lisää: [Kujalan tila](#)

Kuva: Kujalan tila

Pohdittavaksi

Millaisilla ratkaisuilla yrityksesi edistää luonnon monimuotoisuutta?

Miten yrityksesi voisi hyödyntää luonnonvaroja entistä kestävämmiin?

Kuva: Juho Sirkkala

Sivuvirrat käyttöön

– pienennä kustannuksia ja päästöjä

3

Sivuvirrat ovat tuotannossa sivutuotteena syntyvää materiaalia tai energiahukkaa, jotka eivät ole kyseisen tuotantoprosessin pääasiallinen tavoite.

Paikallisesti sivuvirtoja voidaan hyödyntää esimerkiksi eläinten rehuna tai kuivikkeena tai käyttää syntyvää hukkalämpöä lämmitykseen ja raaka-aineen kuivaukseen.

Parhaimmillaan sivuvirtojen hyödyntäminen säästää neitseellisten luonnonvarojen käyttöä, vähentää jätteen määrää ja parantaa kannattavuutta.

Kuva: Viskaalin tila

Menestystarinat Suomesta

Viskaalin tila

Maatila, teurastamo ja lihanjalostamo Viskaalin tila Muhoksella tuottaa naudanlihaa ja lihatuotteita. Tilan biokaasulaitoksessa käsitellään lantaa sekä teurastamon ja lähialueen biojätettä, joista tuotetaan biokaasua liikenteen ja teollisuuden tarpeisiin. Lisäksi syntyy luomukelpoista lannoitetta maatiloille.

Kuva: Viskaalin tila

Lue lisää: [Viskaalin tila](#)

Aihkiporo

Sallassa poroteurastamo Aihkiporon tiloja on kehitetty niin, että poron veri saadaan hyötykäyttöön. Lihanleikkaamon pakastuslaitteiden tuottamaa hukkalämpöä käytetään rakennuksen lämmitykseen.

Teurastamon omistaa 2 paliskuntaa. Kehittämisessä laaja verkosto ja yhteistyön tekeminen poronomistajien ja muiden yrittäjien kesken on suuri voimavara.

Lue lisää: [Aihkiporo](#)

Kuva: Niina Mattila

Pohdittavaksi

Millaisia sivuvirtoja yrityksessäsi tai lähialueella syntyy?

Kuka voisi hyödyntää sivuvirtoja?
Onko jokin yritys, jolle pienikin sivuvirta olisi tarpeellinen raaka-aine?

Kuinka ajalliset tai välimatkan aiheuttamat pulmat ratkaistaan?
Voiko usean toimijan sivuvirtoja yhdistää?

Kuva: Hannele Antila

Rohkeat kokeilut osana tuottajan hyvinvointia

4

Tuottajan jaksaminen on tärkeää

Tuotannon monipuolisuus hajauttaa riskejä ja tuo yrittäjälle lisätuloja, mutta myös mielenvirkeyttä.

Tuottajien välinen yhteistyö on tärkeää sekä taloudellisesti että vertaistuen kannalta.

Rohkeat kokeilut voivat kannattaa ja parantaa pohjoisen omavaraisuutta.

Kuva: Päivi Meronen

Menestystarina Ruotsista: Pesula Lantbruk

**Maitotila Tornionlaaksossa
vaalii perinteitä ja kokeilee
rohkeasti uutta**

”Monet sanovat,
ettei maitotilaa voi
pyörittää vain
yhdellä lypsyrobotilla,
ja ettei näin pohjoisessa
voi viljellä sinappia.

Minua ovat aina motivoineet
ihmiset, jotka sanovat, että
jokin ei ole mahdollista –
eihän sitä voi tietää, ennen
kuin kokeilee.”

- Per Pesula

Lue lisää: [Pesula Lantbruk](#)

Kuva: Pesula Lantbruk

Pohdittavaksi

Kuinka jaksat yrittäjänä? Miten voisit parantaa hyvinvointiasi?

Milloin viimeksi kokeilit jotain uutta menetelmää tai tuotetta? Onnistuiko kokeilu? Voisiko ideaa jalostaa edelleen?

Kuva: Päivi Meronen

Yrityksen sosiaalinen vastuu ja vaikuttavuus

5

Verkostot ja yhteistyö

Yhteistyö alueellisessa yritysesysteemissä vahvistaa yksittäisen yrityksen toiminnan vaikuttavuutta, sillä se tukee työllisyyttä ja vahvistaa aluetaloutta.

Yrityksen sosiaalisen vastuun perustana ovat ihmisoikeudet: kuinka yritys toimii suhteessa ihmisiin ja ympäröivään yhteiskuntaan.

Kuva: Iina Tauriainen

Menestystarina Suomesta

Paahka Oy

Kuivattuja valmisruokia valmistava Paahka toimii aktiivisesti osana paikallista kyläyhteisöä Himangalla.

Raaka-aineiden hankinta lähialueelta, tietotaidon jakaminen muiden yrittäjien kanssa sekä hyväntekeväisyys-
tempauksiin osallistuminen ovat esimerkkejä pienen yrityksen vastuullisuusteoista.

Lue lisää: [Paahka Oy](#).

Kuva: Paahka Oy

Pohdittavaksi

Miten oma yrityksesi näkyy lähialueen ihmisille?

Millaista etua yritysten välisestä yhteistyöstä voisi olla?

Kuinka voisit edistää yhteistyötä omalla alueellasi?

Mistä lisätietoa?

Pohjoisen ilmasto- viisaat menestystarinat

Tutustu ruokaketjun 10 ilmasto-
viisaaseen yritystarinaan kasvin-, maidon-
ja lihantuotannon sekä kaupallisen kalastuksen
osalta. Esimerkit ovat Suomesta ja Ruotsista.

Tilastotietoa Pohjois-Suomen ja -Ruotsin alkutuotannosta

Tutustu dataan, jonka avulla voidaan
tunnistaa elintarvikeyritysten ja arvo-
ketjujen mahdollisuuksia toiminnan
kehittämiseen ilmasto-
viisaammaksi paikallisen ja rajat ylittävän yhteistyön avulla.

Ruokajärjestelmän ilmastovaikutukset

Miten ruoantuotanto sopeutuu ja hillitsee
ilmastonmuutosta? Miten elintarvikejalostus
vaikuttaa ilmastoon? Millaista on
tulevaisuuden ilmasto-
viisas ruoka?
Tutustu aiheen artikkeleihin.

Kaikki materiaalit: [www.maajakotitalousnaiset.fi/
hankkeet/climatefood](http://www.maajakotitalousnaiset.fi/hankkeet/climatefood)

Kiitos!

Tämä julkaisu on tuotettu ClimateFood – Climate-Smart Food via Cross-Border Cooperation – With Businesses, for the Businesses! -hankkeessa syksyllä 2025. Hanketta on rahoittanut Interreg Aurora.

Työkirjan ovat kirjoittaneet Pohjois-Suomen Maa- ja kotitalousnaiset/ ProAgria, Hushållningsällskapet Norrbotten-Västerbotten ja Lapin ammattikorkeakoulu.

ClimateFood-hanke edistää YK:n kestävän kehityksen tavoitteita.

